

Story and Soul

Making Sense of Shir ha-Shirim

לקראת פסח תש"פ - ערוך בידי תנחום כהן

שיר השירים

מחולק לפי פירוש המלבי"ם

[פרק א'] שיר השירים אשר לשלמה:

השיר הראשון

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין: לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על פן עלמות אהבוך: משכני
אחרך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה דדיך מיין מישרים אהבוך: ש
אני ונאוה בנות ירושלם כאהלי קדר כיריעות שלמה: אל תראוני שאני שחרחרת ששזפתי השמש בני אמי
נחרו בי שמני נטרה את הפרמים כרמי שלי לא נטרתי: הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ
בצהרים שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבריך: אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את
גדיתיך על משכנות הרעים: לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי: נאוו לחייך בתרים
צוארך בחרוזים: תורי זהב נעשה לך עם נקודות הפסוף: עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו: צרור המר דודי לי
בין שדי ילין: אשכל הכפר דודי לי בכרמי עין גדי: ה
יפה דודי אף נעים אף ערשנו רעננה: קרות בתינו ארזים רחיטנו רהיטנו ברותים: [פרק ב'] אני חבצלת השרון
שושנת העמקים: כשושנה בין החוחים פן רעיתי בין הבנות: כתפוח בעצי היער פן דודי בין הבנים בצלו
חמדי וישבתי ופריו מתוק לחכי: הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה: סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים
כי חולת אהבה אני: שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני: השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות
השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ: ס

השיר השני

[ב, ח] קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות: דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה זה
עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים: ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך: כי
הנה הסתו הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו: הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו:
התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך: יונתי
הפלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה: ס
לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים וכרמינו סמדר: דודי לי ואני לו הרעה בשושנים: עד שיפוח היום
ונסו הצללים סב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים על הרי בתר: ס

Story and Soul

Making Sense of Shir ha-Shirim

לקראת פסח תש"פ - ערוך בידי תנחום כהן

השיר השלישי

[פרק ג'] על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתי: אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתי: מצאוני השמרים הסבבים בעיר את שאהבה נפשי ראיתם: כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתי ולא ארפנו עד שהביאתי אל בית אמי ואל חדר הורתי: השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ: ס

מור ולבונה מכל אבקת רוכל: הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל: כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות: ס

אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון: עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים: צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו: ס [פרק ד'] הנה יפה רעיתי הנה יפה עיניך יונים מבעד לצמתך שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד: שניך כעדר הקצבות שעלו מן הרחצה שכלם מתאימות ושכלה אין בהם: כחוט השני שפתתיך ומדבריך נאוה כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך: כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים: שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים: עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה: כלך יפה רעיתי ומום אין בך: ס

אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שני וחרמון ממענות אריות מהררי נמרים: לבבתי אחתי כלה לבבתי באחד באחת מעיניך באחד ענק מצורניך: מה יפו דדיך אחתי כלה מה טבו דדיך מין וריח שמניך מכל בשמים: נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמתך כריח לבנון: ס

גן נעול אחתי כלה גן נעול מעין חתום: שלחך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם נרדים: נרד וכרפם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל ראשי בשמים: מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו: [פרק ה'] באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים: ס

השיר הרביעי

[ה, ב] אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה: פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם: דודי שלח ידו מן החר ומעי המו עליו: קמתי אני לפתח לדודי וידי נטפו מור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול: פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתי ולא ענני: מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני ספצוני נשאו את רדידי מעלי שמרי החמות: השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני: מה דודך מדוד היפה בנשים מה דודך מדוד שככה השבעתנו: דודי צח ואדום דגול מרבבה: ראשו כתרם פז קוצותיו תלמלים שחרות כעורב: עיניו כיונים על אפיקי מים רחצות בחלב ישבות על מלאת: לחיו כערוגת הבשם מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים נטפות מור עבר: ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש מעיו עשת שן מעלפת ספירים: שוקיו עמודי שש מיסדים על אדני פז מראהו כלבנון בחור כארזים: חכו ממתיקים וכלו מחמדים זה דודי וזה רעי בנות ירושלים:

Story and Soul

Making Sense of Shir ha-Shirim

לקראת פסח תש"פ - ערוך בידי תנחום כהן

השיר החמישי

[פרק ו] אָנָּה הִלַּךְ דּוֹדְךָ הַיְפָה בְּנָשִׁים אָנָּה פָּנָה דּוֹדְךָ וּנְבַקְשׁנוּ עִמָּךְ: דּוֹדֵי יָרֵד לָגֵנוּ לַעֲרוּגוֹת הַבְּשֵׁם לַרְעוֹת בְּגָנִים וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים: אָנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי לִי הִרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים: ס יִפָּה אֶת רַעֲיָתִי כְּתֹרֶצָה נֶאֱוָה כִּירוּשָׁלַם אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת: הִסְבִּי עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי שֶׁהֵם הִרְהִיבֵנִי שֶׁעָרַךְ כַּעֲדָר הַעֲזִים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן הַגִּלְעָד: שְׁנִיךָ כַּעֲדָר הַרְחִלִים שֶׁעָלוּ מִן הַרְחֹצָה שֶׁכֵּלֵם מִתְּאִימוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם: כִּפְלַח הַרְמוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ: שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים פִּילִגְשִׁים וְעֵלְמוֹת אֵין מִסְפָּר: אַחַת הִיא יוֹנָתִי תִמְתִּי אַחַת הִיא לְאִמָּה בְּרָה הִיא לְיֹלְדָתָהּ רְאוּךָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּךָ מְלָכוֹת וּפִילִגְשִׁים וַיְהַלְלוּ: ס מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה כִּמוֹ שֶׁחָר יִפָּה כְּלָבְנָה בְּרָה כַּחֲמָה אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת: ס אֶל גֵּת אַגּוּז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנִּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחָה הַגִּפְסָן הַנִּצּוֹ הַרְמִנִים: לֹא יִדְעָתִי נַפְשִׁי שֶׁמִּתְנִי מִרְכָּבוֹת עִמִּי נְדִיב: [פרק ז] שׁוּבִי שׁוּבִי הַשׁוֹלְמִית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנִחֲצָה בְךָ מִה תִּחְזוּ בְּשׁוֹלְמִית כְּמַחֲלַת הַמַּחְנִים: מִה יִפּוּ פְעָמֶיךָ בְּנַעֲלִים בַּת נְדִיב חֲמוּקִי יִרְכִיךְ כִּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֹן: שְׁרַרְךָ אַגֵּן הַסֵּהר אֵל יִחְסֹר הַמְּזֹג בְּטֶנֶךָ עֲרַמַת חֲטִים סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים: שְׁנֵי שְׁדִיךָ כְּשֵׁנִי עֲפָרִים תְּאָמִי צְבִיָּה: צֹאֲרֶךְ כְּמַגְדֵל הַשֵּׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בַּחֲשׁבוֹן עַל שֶׁעַר בַּת רַבִּים אִפְךָ כְּמַגְדֵל הַלְּבָנוֹן צוֹפֵה פָּנֵי דַמְשֻׁק: רֹאשְׁךָ עֲלֶיךָ כְּכַרְמֵל וְדֹלֵת רֹאשְׁךָ כְּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהֲטִים: מִה יִפִּית וּמִה נַעֲמַת אַהֲבָה בַּתְּעֻנּוּגִים: זֹאת קוֹמְתָךְ דְּמַתָּה לְתַמָּר וְשְׁדִיךָ לְאִשְׁכּוֹלוֹת: אִמְרָתִי אֶעֱלֶה בְּתַמָּר אַחְזָה בְּסַנְסַנּוֹ וַיְהִיו נָא שְׁדִיךָ כְּאִשְׁכּוֹלוֹת הַגִּפְסָן וְרִיחַ אִפְךָ כְּתַפּוּחִים: וְחֲכֶךָ כִּיִּין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדֵי לְמִישְׁרִים דּוֹבֵב שְׁפָתֵי יִשְׁנִים: אָנִי לְדוֹדֵי וְעֲלִי תְּשׁוּקָתוֹ: ס לָכֵּה דוֹדֵי נֶצַח הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים: נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם פְּרָחָה הַגִּפְסָן פִּתַח הַסְּמָדָר הַנִּצּוֹ הַרְמוֹנִים שֶׁם אֶתָּן אֶת דְּדֵי לָךְ: הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגִדִים חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים דּוֹדֵי צְפַנְתִּי לָךְ: [פרק ח] מִי יִתְנֶךָ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אִמְצָאֲךָ בַּחוּץ אֲשַׁקְךָ גַּם לֹא יְבוֹזוּ לִי: אֲנִיגְךָ אֲבִיאֲךָ אֵל בֵּית אִמִּי תִלְמַדְנִי אֲשַׁקְךָ מִיּוֹן הַרְקַח מִעֲסִיס רַמְנִי: שְׁמֵאלוֹ תַחַת רֹאשִׁי וַיִּמְיֵנו תְּחַבְּקֵנִי: הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם מִה תַּעֲרִרוּ וּמִה תַּעֲרָרוּ אֶת הָאֲהָבָה עַד שֶׁתַּחְפֹּץ: ס מִי זֹאת עֲלָה מִן הַמַּדְבָּר מִתְּרַפֶּקֶת עַל דּוֹדָהּ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרֶרְתִּיךָ שְׁמָה חֲבַלְתָּךְ אִמְךָ שְׁמָה חֲבַלָה יִלְדְּתָךְ: שִׁמְנֵי כַחוֹתֵם עַל לֶבֶךָ כַחוֹתֵם עַל זְרוּעֶךָ כִּי עֲזָה כַמוֹת אַהֲבָה קִשָּׁה כְּשֵׁאוֹל קִנְיָה רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אִשׁ שְׁלֵהֲבַתִּיָּה: מִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֲהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בְּיָתוֹ בְּאֲהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ: ס

שיר האלף

[ח, ח] אַחֹת לָנוּ קִטְנָה וְשְׁדִים אֵין לָהּ מִה נַעֲשֵׂה לְאַחֲתָנוּ בְּיוֹם שֶׁיִּדְבַר בָּהּ: אִם חוֹמָה הִיא נִבְנָה עֲלֶיךָ טִירַת כֶּסֶף וְאִם דָּלֵת הִיא נִצּוֹר עֲלֶיךָ לֹחַ אֶרֶז: אָנִי חוֹמָה וְשְׁדֵי כְּמַגְדָּלוֹת אֲז הָיִיתִי בְּעֵינֶיךָ כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם: פ כָּרָם הִיָּה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַכָּרָם לְנִטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלְף כֶּסֶף: כְּרָמִי שְׁלִי לְפָנֶיךָ הָאֶלְף לָךְ שְׁלֵמָה וּמֵאֲמִים לְנִטְרִים אֶת פְּרִיו: הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגָנִים חֲבָרִים מְקַשְׁבִּים לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי: בְּרַח דּוֹדֵי וְדַמָּה לָךְ לְצְבִי אוֹ לְעַפְרָה הָאֵילִים עַל הָרִי בְּשָׁמִים:

Story and Soul

Making Sense of Shir ha-Shirim

לקראת פסח תש"פ - ערוך בידי תנחום כהן

משנה ידים ג, ה

... כל כתבי הקדש מטמאין את הידים. שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים.
רבי יהודה אומר, שיר השירים מטמא את הידים, וקהלת מחלוקת.
רבי יוסי אומר, קהלת אינו מטמא את הידים ושיר השירים מחלוקת.
רבי שמעון אומר, קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל.
אמר רבי שמעון בן עזאי, מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה
בישיבה, ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים.
אמר רבי עקיבא, חס ושלום, לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים, שאין
כל העולם כלו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל הכתובים קדש, ושיר השירים קדש
קדשים. ואם נחלקו, לא נחלקו אלא על קהלת.
אמר רבי יוחנן בן יהושע בן חמיו של רבי עקיבא, כדברי בן עזאי כך נחלקו וכן גמרו.

מלכים א ה, ט-יב

וַיִּתֵּן אֱלֹהִים חֶכְמָה לְשִׁלְמֹה וְתְבוּנָה הַרְבֵּה מְאֹד וְרָחֵב לֵב כְּחֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם: וַתִּרְבַּח חֶכְמַת שְׁלֹמֹה
מִחֶכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכָּל חֶכְמַת מִצְרַיִם: וַיִּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם מֵאִיתָן הָאֲזָרְחִי וְהֵימָן וְכָל־כָּל וַדְרָדַע בְּנֵי
מְחֹל וַיְהִי שְׁמוֹ בְּכָל הַגּוֹיִם סָבִיב: וַיִּדְבֹר שְׁלֹשֶׁת אַלְפִּים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְפִי:

רמב"ם הלכות תשובה פרק י

הלכה ב

העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת
הרעה ולא כדי לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו
היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבו לפי
שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצונו בה הקב"ה על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך,
ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה.

הלכה ג

וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה
באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא
שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב
אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת
אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.